

don leviäminen ulkopuolisille on usein skandaali. Volkov rinnastaa tähän valtiovallan ja liike-elämän suhteet nyky-Venäjällä. Tapaus Jukos on hänen mukaansa esimerkki siitä, että lakien mukaan Venäjällä ei voi toimia. Yritys voi maksaa veroja mutta valti-onhallinto päättää *po ponjatijam* onko niiden määrittelemiseksi ilmoitettu voitto ”oikea”. Hän ei kuitenkaan pidä asetelmaa automaattisesti ongelmallisena, toimitaan esimerkiksi koko Ison-Britannian lainsäädäntö tavallaan *po ponjatijam*. Volkov kritisoikin jyrkkää virallisen ja epävirallisen vastakkainasettelua tutkimuksissa ja jälkimmäisen leimaamista epänormaaliksi.

Muissa esitelmissä mm. peräänkuulutettiin keskustelua korkeakoulujärjestelmän reformista, tarkasteltiin Moskovan taitelijaryhmittymiä, pohdittiin poliittisen taiteen mahdollisuuksia sekä intelligentsijan keinoja reagoida uusfasismiin. Mannermainen, erityisesti ranskalainen teoria on selvästi muodissa ja mm. Bataillen, Nancyn ja Derridan nimet vilahtelivat tuon tuostakin, kun taas angloamerikkalaisia yhteiskuntateoreetikkoita mainittiin tuskin lainkaan. Pyöreän pöydän keskustelussa *NLO:n, NZ:n*, historioitsijoiden *Ab Imperion* ja muutamien muiden lehtien edustajat pohtivat ”intellektuaalisten lehtien” asemaa nyky-Venäjällä. Perestroika-ajan ”paksujen aikakauslehtien” miljoonapainokset ja asema kansankunnan johtajina eivät ole unohtuneet, ja nykyiseen pieneen akateemiseen lukijakuntaan tyytyväisiä tuntui lehtien tekijöiden joukossa olevan vähemmistö.

Ensimmäistä konferenssipäivää voisi luonnehtia perättäisten monologioiden hallitsemaksi. Toisena päivänä tavoite dialogista toteutui paremmin ja myös keskustelijajoukko monipuolistui. Nuoren tutkija-aktivistin Olga Aksjutinan esitelmä punk-kulttuu-

rista keräsi saliin kirjavan yleisön ja ohjelmassa keskustelulle varattu aika ylitettiin roimasti. Aivan aiheellisesti esitelmiä kritisoitiin alakulttuurin mainospalaksi, josta puuttui tutkijan etäännytetty katse ja laajempi kontekstualisointi.

Ruohonjuuritason aktivismi on Venäjälläkin osa globaalia kulttuuria ja myös Moskovan kaduilla voi nähdä ”Critical mass”-kulkueen pyöräilijöiden oikeuksien puolesta tai ”Ruokaa, ei aseita” -ryhmiä jakamassa ilmaisia aterioita katulapsille ja

kerjäläisille. Lopulta keskustelu kuitenkin jumittiin kysymykseen siitä mitä on aito punk: musiikkia, tyyli vai aate. Yleisössä tuon väittelyn useita kertoja kuulleita taisi kuitenkin olla vain muutama. Järjestäjille ja osallistujille hetki oli historiallinen ja aihe keskusteltiin vielä myöhään illalla: kuulemani mukaan Venäjällä punk-kulttuuria käsiteltiin tällä tavoin akateemisessa yhteydessä vasta ensimmäistä kertaa.

Ulla Hakanen

Venäläisyyden mystisyyttä purkamassa

Joensuun yliopistossa järjestettiin lokakuun 6.-7. päivinä 2005 kansainvälinen seminaari ja tutkijakoulutustapahtuma Post-Soviet Readings of Texts: Demystifying Russianness – Teksty v postsovetkom protšhtenii: demistifikatsija ”russkosti”. Seminaarin järjestäjinä olivat Joensuun yliopiston vieraiden kielten laitos, suomen kielen ja kulttuuritieteiden laitos, Helsingin yliopiston Aleksanteri-instituutti sekä Suomen Akatemia. Osallistujia seminaarissa oli enimmillään noin 50, ja työryhmiin osallistui noin 30 henkeä.

Seminaarin keskeisinä tavoitteina oli virittää läheisten tieteenalojen välistä metodista keskustelua ja tuoda yhteen temaattisen, alueellisen tai metodisen kiinnostuksen perusteella tohtorikoulutettavia eri yliopistoista sekä saattaa yhteen eri tutkijakouluja. Seminaari kokosikin yhteen jatkokoulutettavia ja -kouluttajia valtakunnallisesta Venäjän ja Itä-Euroopan tutkimuksen tutkijakoulusta, kulttuuristen tulkintojen tutkijakoulusta, Helsingin yliopiston slavistiikan ja baltologian laitoksen ”History and Narration” -projektista sekä Joensuun yliopiston vieraiden kielten laitoksen tutkijapiiristä.

Lisäksi seminaari esitteli Joensuun tiedeyhteisölle vieraiden kielten laitoksen venäjän oppiaineeseen viime lukuvuonna nimetyt uudet dosentit sekä kielen ja kulttuurin alan pietarilaisia huippututkijoita.

Seminaari ohjelmaan kuului sekä yleisiä luentoja että työryhmätyöskentelyä. Virikkeellisen alun päiville antoivat dosenttien, akatemiautkija Mika Lähteenmäen ja professori Timo Sunin luennot 1900-luvun venäläisten humanistitutkijoiden kielen, taiteen, kansanperinteen ja kulttuurisen kanssakäymisen teorioista. Timo Suni luennoi kirjallisuustieteelliseen ja folkloristiseen teoreettiseen ajatteluun edelleen vaikuttavasta Venäläisen formalismin historiasta ja nykypäivästä. Mika Lähteenmäki puolestaan esitteli Mihail Bahtinin ja hänen piirinsä kielitieteellisiä näkemyksiä aikalaiskontekstissa.

Toisen päivän kansainvälisen osuuden luennoitsijoina ja kommentaattoreina oli tutkijoita Pietarin valtiionyliopistosta ja Pietarin valtiollisesta taiteen ja kulttuurien tutkimuksen instituutista. Päivän aloitti professori Svetlana Smetnina, joka puhui nykyvenäläisestä mediadiskurssista. Professori Jelena Dušetškina tarkasteli pionee-

rilaulujen ystävyystematiikkaa ja eri merkitysvivahteita uudelleen lukemisen näkökulmasta. Professori Aleksandr Belousov puolestaan puhui kaupunkifolklore murrosvaiheista yhteiskuntamuutoksien ja modernisaatioprosessin kuluksa.

Molempina seminaaripäivinä kokoontui myös työryhmiä. Ensimmäisen päivän päätteeksi professori Seppo Knuutilan johtamassa ryhmässä alustivat Mari Ristolainen (JoY) Tzvetan Todorovin teorian soveltamisesta Pihkovan alueen yhteisöllisen kerronnan tarkasteluun, Simo Leisti (TaY) NKP:n ideologisesta, todellisuutta konstruoivasta narratiivista sekä Ulla Hakanen (HY) Vasili Rozanovin ja Helen Cixousi'n teksteistä seksuaalisuutta ja sukupuolta rakentavina kirjoituksina.

Toisen seminaaripäivän aikana kokoontui kaksi työryhmää. Professori Marjatta Vanhala-Aniszewskin (JoY) ryhmä keskittyi tarkastelemaan venäläisten nuorten arvojen rakentumista mediateksteissä sosiokulttuurisesta näkökulmasta. Ryhmässä pohdittiin muun muassa, millaisia käsitteitä venäläiset mediatekstit voivat välittää esimerkiksi valtiosta, identiteetistä ja uskonnosta. Marjatta Vanhala-Aniszewski esitteli venäläisten mediatekstien luomaa kuvaa Euroopasta ja eurooppalaisuudesta kiinnittäen huomiota teksteissä käytettyihin kielellisiin keinoihin ja niiden merkityksiin. Riitta Pyykkö (TU) keskittyi esityksessään valtioon ja valtiollisuuteen liittyvien käsitteiden gosudarstvo, gosudarstvennostja gosudarstvennyi semantiikkaan venäläisessä mediakontekstissa. Lea Siilin (JoY) puolestaan esitteli Venäjän ortodoksisen kirkon nuorisolle suuntaamaa tiedotusta, nuorisolehtiä, Internet-sivustoja ja niiden käyttömahdollisuuksia tutkittaessa nuorison arvoja. Jussi Lassila (JoY) tarkasteli esityksessään, miten venäläisissä

nuorisoteksteissä rakennetaan koherenssin kautta ideologista merkitystä. Aila Pesonen (VU) käsittelee venäläisten mainosten venäläisyyteen liittyviä arvoja ja Sanna Iskanius (JY/JoY) venäläisten nuorten etnisyyttä ja identtisyyskäsitteitä, jotka ilmevät mm. nuorille suunnatuissa lehdissä.

Professori Natalia Baschmakoffin (JoY) johtamassa pienyhteisöjen ja vähemmistöjen tekstejä tarkastelevassa ryhmässä Elina Kahla (JoY) alusti venäläisistä 1900-luvun naispsyhimiyksistä ja hagiografioista sekä tekstien uudelleenluennasta tänä päivänä. Mari Raami (HY) esitteli Leningradin piirityksen kokeneiden naisten kerrontaa ja siihen sisältyvää symboliikkaa ja kerronnan strategioita dekonstruktiiivisesta näkökulmasta. Eine Alt (OY) tarkasteli alustuksessaan kulttuuristen merkitysten ja identiteettien tuottamista Petroskoilaisen koulun No. 48 juhlatraditioissa. Mari Ristolainen (JoY) pohti puolestaan valokuvien ja narratiivien suhdetta Novorževin kaupungin representaatioissa eri vuosikymmeniltä. Aiheiden eri-

laisuudesta huolimatta tutkijoilla tuntui olevan paljon yhtymäkohtia bahtinilaisessa kehyksessä ja annettavaa toisilleen.

Kokonaisuudessaan seminaari vahvisti ajatusta Bahtinin ajankohtaisuudesta ja soveltuvuudesta edelleen kielen-, kirjallisuuden- ja kulttuurintutkimuksen nykyaiheisiin. Esimerkiksi kysymykset tekstien moniäänisyydestä sekä kirjoittamiseen ja lukemiseen sisältyvästä vallankäytöstä ovat jatkuvasti aktuaaleja. Tämä näkyi esimerkiksi useissa työryhmien puheenvuoroissa, joissa kysymystä lähestyttiin tarkastelemalla toistensa yhteydessä epävirallista ja virallista kirjoittamista ja kerrontaa, paikallisia ja yleisiä tekstejä sekä uudelleen luennan problematiikkaa. Kaksipäiväisestä seminaarista jäi päällimmäiseksi vaikutelmaksi innostunut ilmapiiri ja virikkeiden runsaus. Seminaareille, joissa eri aloja edustavat tutkijat kokoontuvat keskustelemaan mielekkään ja samalla riittävän väljän teoriakehyksen puitteissa, olisi varmasti kysyntää jatkossakin.

Tuulikki Kurki

Korjaus

Edellisessä Ukraina-numerossa julkaistun katsauksen Ukrainan talouskehitykseen oli kirjoittanut professori Jarmo Eronen. ICCEES-kongressiraportin Jotain vanhaa, jotain uutta... kolmantena kirjoittajana oli Sirke Mäkinen. Toimitus pahoittelee nimien poisjääntiä.